

รายงานการสำรวจสถานภาพทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแดงราม-เขาราคู

ท้องที่อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทรัพยากรป่าไม้

1. วัตถุประสงค์

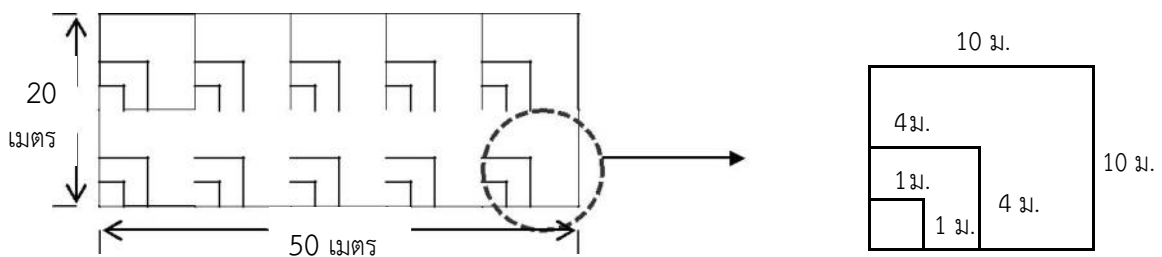
- 1) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม
- 2) เพื่อประเมินสถานะภาพทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม
- 3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการจัดการพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม

2. วิธีการศึกษา

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการจำแนกระบบนิเวศป่าไม้ จากข้อมูลการแปลแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม (LANDSAT TM) ปี 2009, แผนที่การใช้ที่ดินมาตราส่วน 1 : 50,000 ของกรมพัฒนาที่ดิน และแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร เพื่อทราบถึงชนิดและการจัดจำแนกสังคมพืชในแต่ละระบบนิเวศที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลชุดข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ที่ได้เคยสำรวจไว้ในอดีต เพื่อนำมาวางแผนการสำรวจและทำการวิเคราะห์ ประเมินถึงศักยภาพในพื้นที่

2) ศึกษาและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยการคัดเลือกพื้นที่ตามระบบนิเวศป่าไม้สำรวจข้อมูลโครงสร้างและองค์ประกอบของชนิดพันธุ์ไม้ในป่าแต่ละชนิด และนำข้อมูลที่ได้รับมาช่วยในการสนับสนุนการแปลภาพถ่ายจากดาวเทียม ด้วยวิธีการวางแปลงตัวอย่างชั่วคราว (temporary plot) ขนาด (20 เมตร x 50 เมตร) จำนวน 1 แปลง ในสังคมป่าธรรมชาติแต่ละชนิด ด้วยการสุ่มสำรวจ (random sampling) ตามความเหมาะสม พร้อมทำการวัดตำแหน่งพิกัด ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (พิกัด UTM) ของที่ตั้งแปลงด้วยเครื่องมือ GPS โดยมีวิธีการดังนี้

2.1) วางแปลงขนาด 20 x 50 เมตร ตามลักษณะภูมิประเทศแล้วแบ่งเป็นแปลงย่อยขนาด 10 x 10 เมตร, 4 x 4 เมตร และ 1 x 1 เมตร จำนวนอย่างละ 10 แปลง เพื่อทำการเก็บข้อมูลด้านองค์ประกอบของชนิดพันธุ์พืช ขนาดความโตทางเส้นผ่าศูนย์กลาง เพียงอก 1.30 เมตร (Diameter at Breast Height, DBH) และความสูง (height) ในแปลงตัวอย่างโดย แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ (1) ไม้ใหญ่ (tree) คือไม้ที่มี DBH > 4.5 cm (2) ไม้หนุ่ม (sapling) คือ ไม้ที่มี DBH < 4.5 cm สูง > 1.3 m (3) กล้าไม้ (seedling) คือไม้ที่มีความสูงน้อยกว่า 1.30 เมตร ทำการเก็บข้อมูลไม้ใหญ่ในแปลงขนาด 10 x 10 เมตร เก็บข้อมูลไม้หนุ่มในแปลงขนาด 4x4 เมตร ส่วนกล้าไม้ เก็บข้อมูลในแปลงขนาด 1x 1 เมตร (ภาพที่ 2-1) พร้อมทำการจำแนกชนิดพันธุ์ไม้ทั้งหมดที่พบใน แปลงตัวอย่าง พรรณไม้ที่ไม่สามารถทำการจำแนกได้ในภาคสนามจะใช้วิธีเก็บตัวอย่าง (specimens) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับชนิดพันธุ์ไม้ในหอพรรณไม้ ต่อไป

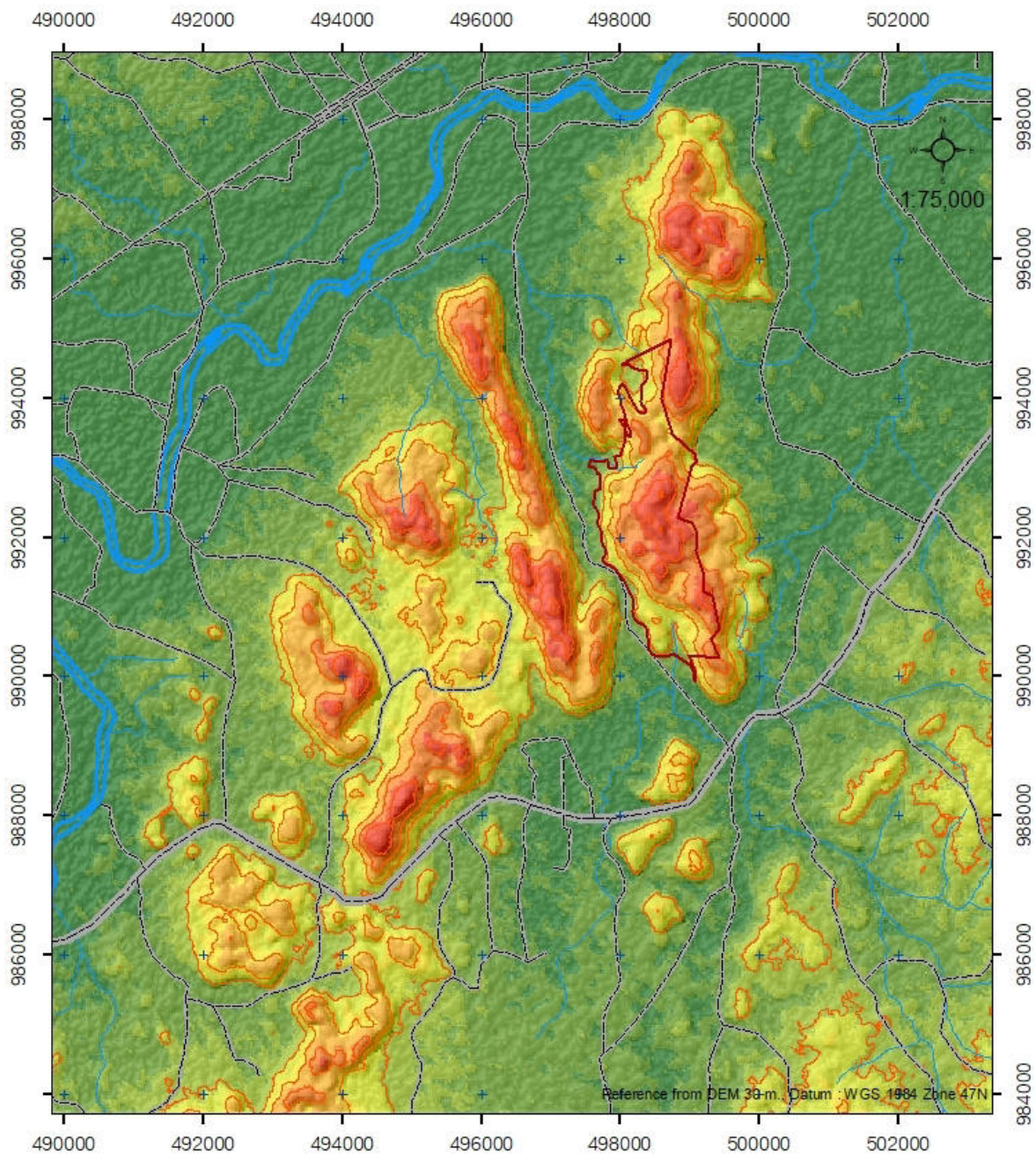

ภาพที่ 1 ลักษณะของแปลงตัวอย่างเก็บข้อมูล (ขนาด 20 x 50 เมตร)

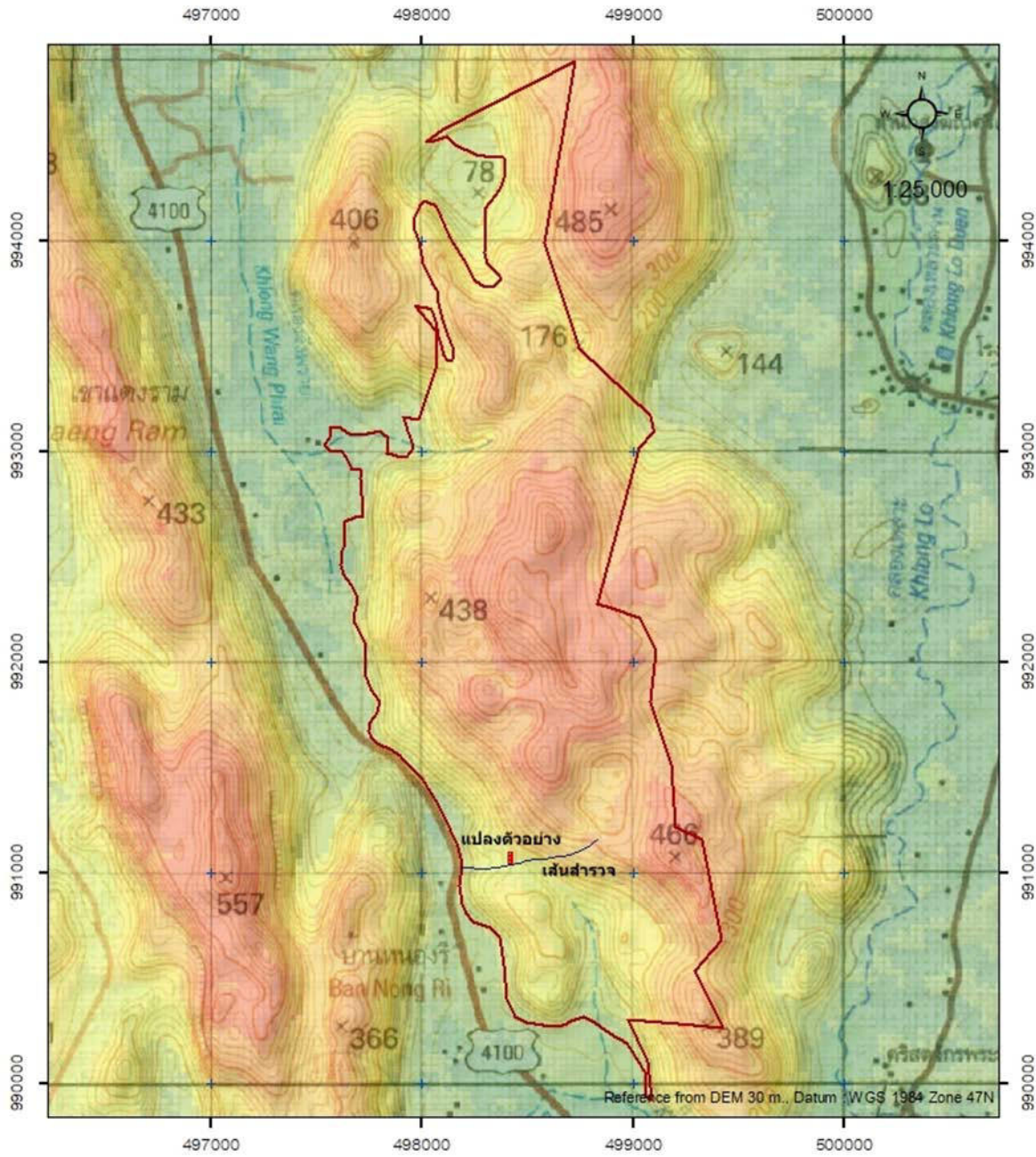
สำหรับการวางแปลงตัวอย่างศึกษาโครงสร้างของสังคมพืชในพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม นั้นสามารถจำแนกเป็นสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูนเพียงประเภทเดียว

2.2) เก็บข้อมูลโครงสร้างสังคมพืชด้านตั้ง (Profile diagram) และการปกคลุมของเรือนยอด (Crown cover diagram) โดยสุ่มพื้นที่แปลงตัวอย่างขนาด 10 x 50 เมตร ที่เป็นตัวแทนที่ดี ภายในแปลงตัวอย่าง

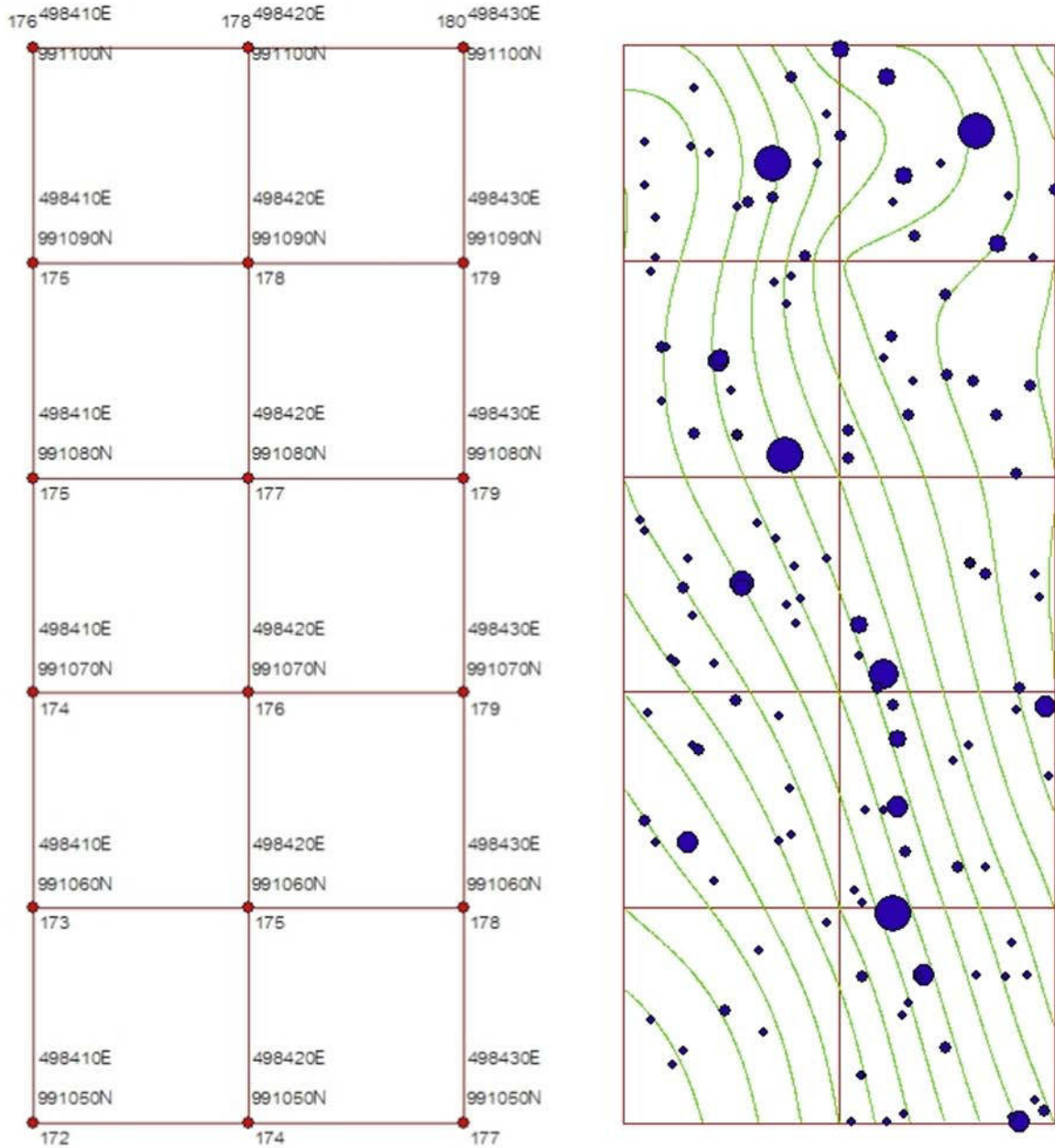
2.3) ทำการประเมินค่าดัชนีความสำคัญของพรรณพืช (Importance Value Index, IVI) ของพืชแต่ละชนิดในสังคม เพื่อการวิเคราะห์หาชนิดพันธุ์ไม้เด่นที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวดัชนี (indicator) ของแต่ละชนิดป่าได้ พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพของป่า ในที่นี้ใช้ค่าดัชนีความหลากหลายของ Shannon-Wiener Index สำหรับการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความหลากหลายระหว่างระบบนิเวศป่าไม้

ภาพที่ 2 สภาพภูมิประเทศของพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม

ภาพที่ 3 จุดที่ตั้งแปลงตัวอย่างและเส้นสำรวจสังคมพืชในพื้นที่เตรียมการ

ภาพที่ 4 พิกัดมุมแปลง ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง และการกระจายของต้นไม้ในแปลงตัวอย่าง

3. ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1) คำนวณหาค่าดัชนีความสำคัญของชนิดไม้ (Importance value index, IVI) ในแต่ละสังคมพืช

1) บรรยายลักษณะโครงสร้างด้านตั้ง (Profile diagram) และการปกคลุมของเรือนยอด (Crown cover diagram) ของป่าแต่ละชนิด

2) ทำบัญชีรายชื่อพรรณไม้ (Species lists) ที่สำรวจพบในแต่ละชนิดป่า พร้อมทั้งการกระจายในแต่ละระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล ภายในพื้นที่ศึกษา

3) วิเคราะห์หาความหนาแน่น (Density; D) คือ จำนวนต้นไม้ทั้งหมดของชนิดพันธุ์ที่กำหนดที่ปรากฏในแปลงตัวอย่างต่อหน่วยพื้นที่ที่ทำการศึกษา ดังสมการที่ 1

$$D = \frac{\text{จำนวนต้นทั้งหมดของชนิดไม้ที่กำหนดที่ปรากฏในตัวอย่าง}}{\text{หน่วยพื้นที่ทั้งหมดของแปลงตัวอย่างที่สำรวจ}} \quad (1)$$

4) วิเคราะห์หาความถี่ (Frequency; F) หมายถึง อัตราร้อยละของจำนวนแปลงตัวอย่างที่ปรากฏพันธุ์ไม้ชนิดนั้นต่อจำนวนแปลงที่ทำการสำรวจ ดังสมการที่ 2

$$F = \frac{\text{จำนวนแปลงตัวอย่างที่ชนิดไม้ปรากฏ}}{\text{จำนวนแปลงตัวอย่างทั้งหมดที่สำรวจ}} \times 100 \quad (2)$$

5) วิเคราะห์หาความเด่น (Dominance; Do) ในที่นี้จะใช้ความเด่นด้านพื้นที่หน้าตัด (Basal Area, BA) ของต้นไม้ที่ได้จากการวัดที่ระดับความสูง 1.30 เมตร จากพื้นดินต่อพื้นที่ที่ทำการสำรวจทั้งหมด ดังสมการที่ 3

$$Do = \frac{\text{พื้นที่หน้าตัดของต้นไม้}}{\text{พื้นที่สำรวจทั้งหมด}} \quad (3)$$

6) วิเคราะห์หาค่าความถี่สัมพัทธ์ของชนิดไม้ (Relative frequency; RF) คือ สัดส่วนของความถี่ของชนิดไม้ที่ต้องการต่อค่าความถี่ทั้งหมดของไม้ทุกชนิดในสังคม ดังสมการที่ 4

$$RF_A = \frac{\text{ความถี่ของพันธุ์ไม้ A}}{\text{ความถี่ทั้งหมดของต้นไม้ทุกชนิดในสังคม}} \times 100 \quad (4)$$

7) วิเคราะห์หาค่าความหนาแน่นสัมพัทธ์ชนิดไม้ (Relative density; RD) คือ สัดส่วนของความหนาแน่นของชนิดไม้ที่ต้องการต่อค่าความหนาแน่นทั้งหมดของไม้ทุกชนิดในสังคม ดังสมการที่ 5

$$RD_A = \frac{\text{ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้ A}}{\text{ความหนาแน่นของไม้ทุกชนิดในสังคม}} \times 100 \quad (5)$$

8) วิเคราะห์หาค่าความความเด่นของชนิดไม้ (Relative dominance; RDo) คือ ค่าสัดส่วนของความเด่นของชนิดไม้ที่ต้องการต่อค่าความเด่นทั้งหมดของไม้ทุกชนิดในสังคม ดังสมการที่ 6

$$RDo_A = \frac{\text{ความเด่นของพันธุ์ไม้ A}}{\text{ความเด่นของไม้ทุกชนิดในสังคม}} \times 100 \quad (6)$$

9) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสำคัญของชนิดไม้ (Importance value index, IVI) คือ ผลรวมของค่าความสัมพัทธ์ต่าง ๆ ของชนิดพันธุ์ไม้นั้นในสังคม ซึ่งหาได้จากสมการที่ 7

$$IVI_A = RF_A + RD_A + RDo_A \quad (7)$$

10) วิเคราะห์ค่าดัชนีความหลากหลาย (Diversity indices) ของสังคมพืชในแปลงตัวอย่างแยกตามชนิดป่า โดยใช้สมการของ Shannon-Wiener (Ludwig and Reynold, 1949) ดังสมการที่ 8

$$H' = - \sum_{i=1}^s p_i \ln p_i \quad (8)$$

เมื่อ H' = ค่าดัชนีความหลากหลายของพื้นที่

$$P_i = \frac{\text{สัดส่วนของจำนวนชนิดที่มีต่อผลรวมของจำนวนทั้งหมดทุกชนิด}}{\text{ในสังคม (N)}}$$

หรือ $P_i = \frac{n_i}{N}$ เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, s$

$$S = \text{จำนวนชนิดทั้งหมดในพื้นที่}$$

3.2) จำแนกชนิดพันธุ์ไม้ (plant community classification) บัญชีรายชื่อชนิดพันธุ์ไม้ที่ปรากฏในแต่ละสังคมพืชทั้งหมดที่พบในแปลงตัวอย่างจำแนกสังคมพืชออกเป็นประเภทต่าง ๆ ในรูปของการบรรยายลักษณะต่าง ๆ ของสังคมพืช เช่น รูปแบบชีวิต (life form) ของสังคมพืชแต่ละชนิด ซึ่งประกอบด้วย ไม้ยืนต้น (tree) ไม้พุ่ม (shrub) พืชล้มลุก (herb) และไม้เถา (climber) เป็นต้น

3.3) จำแนกสถานภาพของพรรณพืช ตามระบบการจัดจำแนกของ IUCN โดยเฉพาะพิจารณาถึงกลุ่มพืชในสถานภาพที่เป็นชนิดพันธุ์พืชถิ่นเดียว (Endemic Species), ชนิดพันธุ์หายาก (Rare Species) และชนิดพันธุ์ที่ถูคุกคาม (Threaten Species) รวมถึงคุณค่าด้านการอนุรักษ์และการศึกษาวิจัยในภาพรวมของชนิดพรรณพืชในระบบนิเวศป่าแต่ละพื้นที่ที่สำคัญ

4. ผลการศึกษา

จากการแปลแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม (LANDSAT TM), แผนที่การใช้ที่ดินมาตราส่วน 1 : 50,000 ของกรมพัฒนาที่ดิน และแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร ทำให้เพื่อทราบถึงชนิดและการจัดจำแนกสังคมพืชในพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม ซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 2,717-2-26 ไร่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตั้งแต่ 50-466 เมตร จำแนกเป็นสังคมป่าดิบแล้งเขาหินปูนทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศเป็นเขาหินปูนยกตัวสูงชัน มีดินและเศษซากอินทรีย์วัตถุทับถมในบริเวณซอกหินหรือพื้นที่ที่เป็นหลุมยุบ บริเวณที่ตีนมีความลึกมากจะพบไม้ต้นขนาดใหญ่ ส่วนที่ตื้นน้อยหรือบนลานหินจะพบไม้ลักษณะแคระแกร็น

จากการวางแปลงตัวอย่างเพื่อศึกษาสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูน พบพันธุ์ไม้ 134 ต้น 35 ชนิด (species) 26 สกุล (genera) 17 วงศ์ (family) พันธุ์ไม้ที่พบได้บ่อยเป็นไม้เด่นในพื้นที่ ได้แก่ ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*) รองลงมาคือ พลับดวงหรืออีโต้ (*Diospyros bejaudii*), จันทน์ชะมดหรือจันทน์หอม (*Mansonia gagei*) คัดเค้าทอง (*Aidia densiflora*), มุกเขา (*Hunteria zeylanica*), ปอหุ้มก้านสั้น (*Mallotus brevipetiolatus*) มะพลับทองใบใหญ่ (*Diospyros transitoria*) และพญารากดำหรือมังกีเกือก (*Diospyros defecatrix*) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นไปตามค่าดัชนีความสำคัญของพันธุ์ไม้สังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูน (ตารางที่ 1) และเมื่อทำการจำแนกโครงสร้างด้านตั้งของป่าดิบแล้งเขาหินปูนแปลงนี้พบว่า สามารถจำแนกชั้นเรือนยอดเป็น 4 ชั้นเรือนยอด (ภาพที่ 5) โดยมีองค์ประกอบของพันธุ์ไม้ในแต่ละชั้นเรือนยอด ดังนี้

เรือนยอดเหนือเรือนยอดชั้นบน มีความสูงมากกว่า 40 เมตร เป็นชั้นเรือนยอดที่สูงทะลุชั้นเรือนยอดป่าขึ้นไป พบกระจายตัวห่างๆ ไม่ต่อเนื่อง ได้แก่ ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*)

เรือนยอดชั้นบน มีความสูงของพันธุ์ไม้ตั้งแต่ 25 – 35 เมตร เรือนยอดมีการกระจายตัวค่อนข้างต่อเนื่อง พันธุ์ไม้เด่นที่พบในชั้นเรือนยอดนี้ ได้แก่ ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*) จันทน์ชะมดหรือจันทน์หอม (*Mansonia gagei*) ยู (*Pterospermum pecteniforme*), พลับดวงหรืออีโต้ (*Diospyros bejaudii*) และกรายเขาหินปูน (*Xylopi* sp.) เป็นต้น

เรือนยอดชั้นรอง มีความสูงของพันธุ์ไม้ตั้งแต่ 10 – 20 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบในชั้นเรือนยอดนี้ ยังคงเป็นพันธุ์ไม้ชนิดเดียวกับเรือนยอดชั้นบนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ พลับดวงหรืออีโต (*Diospyros bejaudii*), มะพลับทองใบใหญ่ (*Diospyros transitoria*), คัดเค้าทอง (*Aidia densiflora*), ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*), มูกเขา (*Hunteria zeylanica*) ขางปอยน้ำ (*Alchornea rugosa*), งาช้าง (*Kibatalia laurifolia*), นวล (*Garcinia merguensis*), พญารากดำหรือมักเกือก (*Diospyros defectrix*), สักใบยาว (*Vatica rassak*), และสังเคียดขอบใบคลื่น (*Aglaia teysmanniana*) เป็นต้น

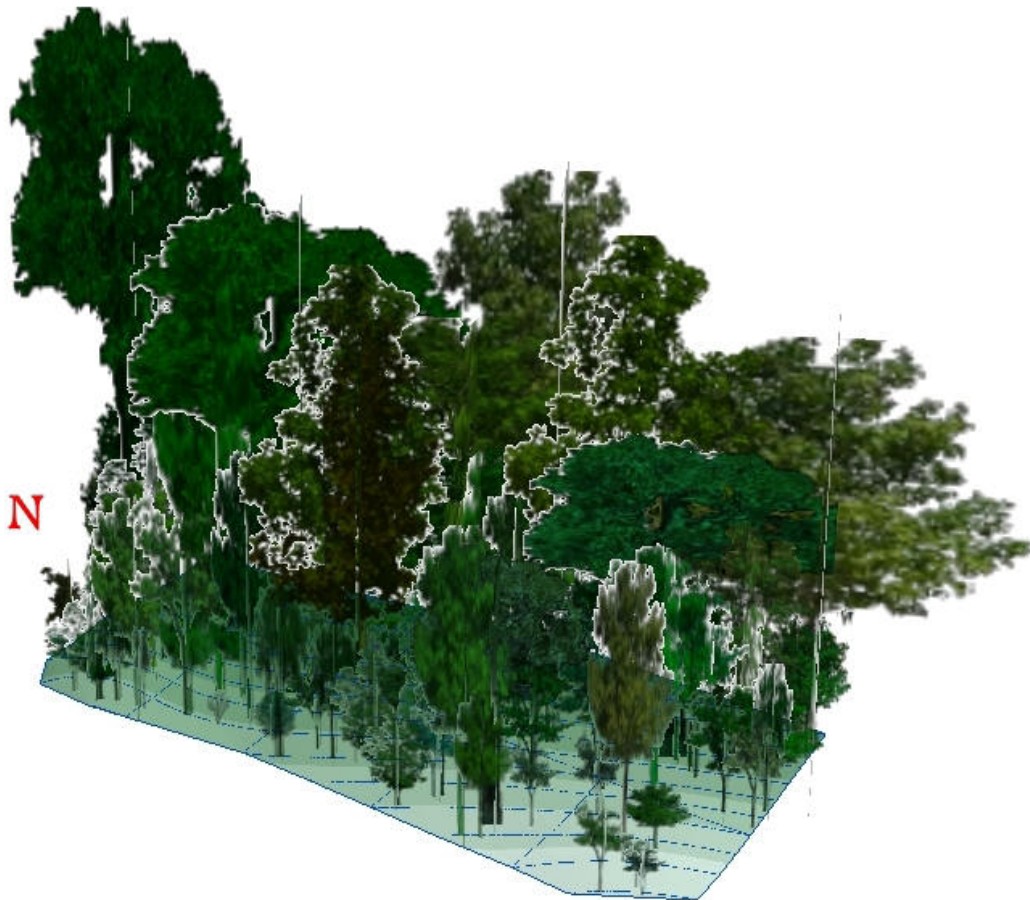
เรือนยอดชั้นล่าง มีความสูงของพันธุ์ไม้ไม่เกิน 10 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบในชั้นเรือนยอดนี้ยังคงเป็นพันธุ์ไม้ชนิดเดียวกับเรือนยอดชั้นบน และเรือนยอดชั้นกลาง เพียงลดขนาดความโตลงมาเท่านั้น ได้แก่ พลับดวงหรืออีโต (*Diospyros bejaudii*), ปอหุ้มก้านสั้น (*Mallotus brevipetiolatus*), ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*), แกงเลียงใหญ่ (*Psydrax dicoccos*), มูกเขา (*Hunteria zeylanica*), ละมุดชุมศรี (*Madhuca chainanii*), คัดเค้าทอง (*Aidia densiflora*), พญารากดำหรือมักเกือก (*Diospyros defectrix*), พลองใบเล็ก (*Memecylon acuminatum*), มะขางทะเล (*Madhuca krabiensis*) และมะเฟืองช้าง (*Lepisanthes tetraphylla*) เป็นต้น

ตารางที่ 1 ดัชนีความสำคัญของพันธุ์ไม้ป่าดิบแล้งเขาหินปูนพื้นที่เตรียมการเขตห้ามล่าเขาแดงราม

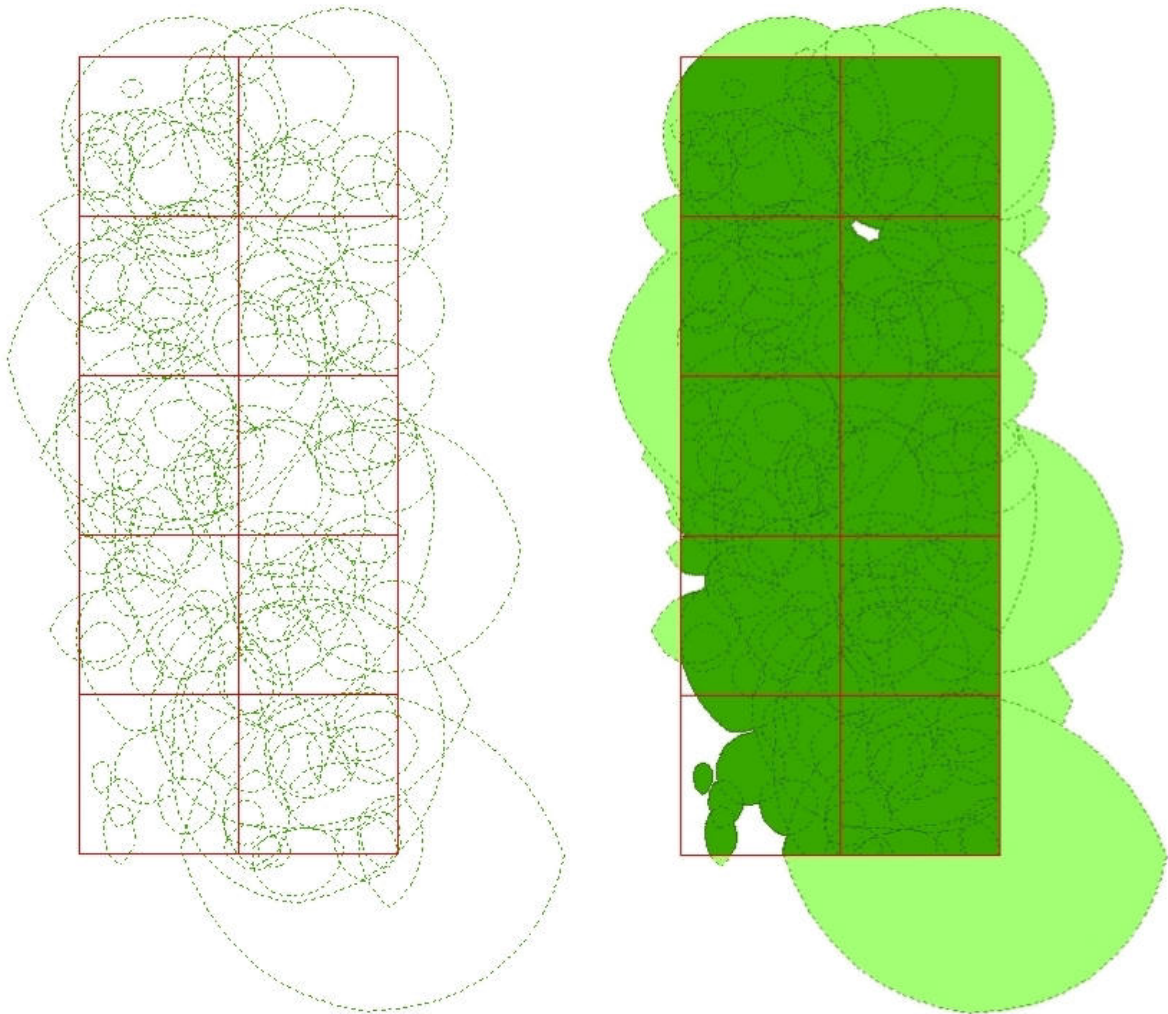
ชื่อสามัญ	RD (%)	RF (%)	RDo (%)	IVI	Rank
ตะเคียนหิน	7.463	7.692	44.532	59.687	1
พลับดวง(อีโต)	25.373	10.989	10.305	46.667	2
จันทน์ชะมด(จันทน์หอม)	2.239	3.297	19.164	24.700	3
คัดเค้าทอง(แกงเลียงลูกแดง)	5.224	6.593	1.394	13.211	4
มูกเขา	5.224	4.396	1.673	11.293	5
ปอหุ้มก้านสั้น	5.970	4.396	0.735	11.101	6
มะพลับทองใบใหญ่	4.478	4.396	1.279	10.153	7
พญารากดำ(มักเกือก)	3.731	5.495	0.842	10.068	8
แกงเลียงใหญ่	3.731	5.495	0.523	9.749	9
ละมุดชุมศรี	2.985	4.396	0.219	7.599	10
มะขางทะเล	2.985	3.297	0.916	7.197	11
พลับมาน	2.239	3.297	1.102	6.638	12
ยู	1.493	1.099	4.031	6.623	13
พลองใบเล็ก	2.239	3.297	0.308	5.843	14
มะเฟืองช้าง(หวดสีใบ)	2.239	3.297	0.260	5.796	15
สักใบยาว	1.493	2.198	1.849	5.539	16
นวล	1.493	1.099	2.567	5.159	17
งาช้าง	2.239	2.198	0.633	5.070	18
พรหมก้านขาว	1.493	2.198	0.962	4.652	19
สังเคียดขอบใบคลื่น	1.493	2.198	0.930	4.621	20
กรายเขาหินปูน	0.746	1.099	2.745	4.590	21
รงเขาใบเล็ก	1.493	2.198	0.341	4.031	22

ตารางที่ 1(ต่อ)

ชื่อสามัญ	RD	RF	RDo	IVI	Rank
จ๊กหัน	1.493	2.198	0.121	3.811	23
มะเฒ่าขน(ส้มเฒ่าเขา)	1.493	1.099	0.600	3.192	24
ขางปอยน้ำ	1.493	1.099	0.535	3.126	25
Unknown1(Lauraceae)	0.746	1.099	0.811	2.656	26
มะดุก	0.746	1.099	0.166	2.011	27
เขากวาง	0.746	1.099	0.116	1.961	28
เขยตรีใบเล็ก(เขยตายลูกใหญ่)	0.746	1.099	0.100	1.945	29
โผใบบาง	0.746	1.099	0.055	1.900	30
กล้วยค่าง	0.746	1.099	0.038	1.884	31
สามเกลอ	0.746	1.099	0.038	1.884	32
จันทน์ใบเล็ก	0.746	1.099	0.037	1.882	33
พลับเขา(หม้าย)	0.746	1.099	0.037	1.882	34
พันธุ์ใบบาง	0.746	1.099	0.036	1.882	35
Total	100	100	100	300	

ภาพที่ 5 โครงสร้างทางด้านตั้งของสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูนในพื้นที่เตรียมการ

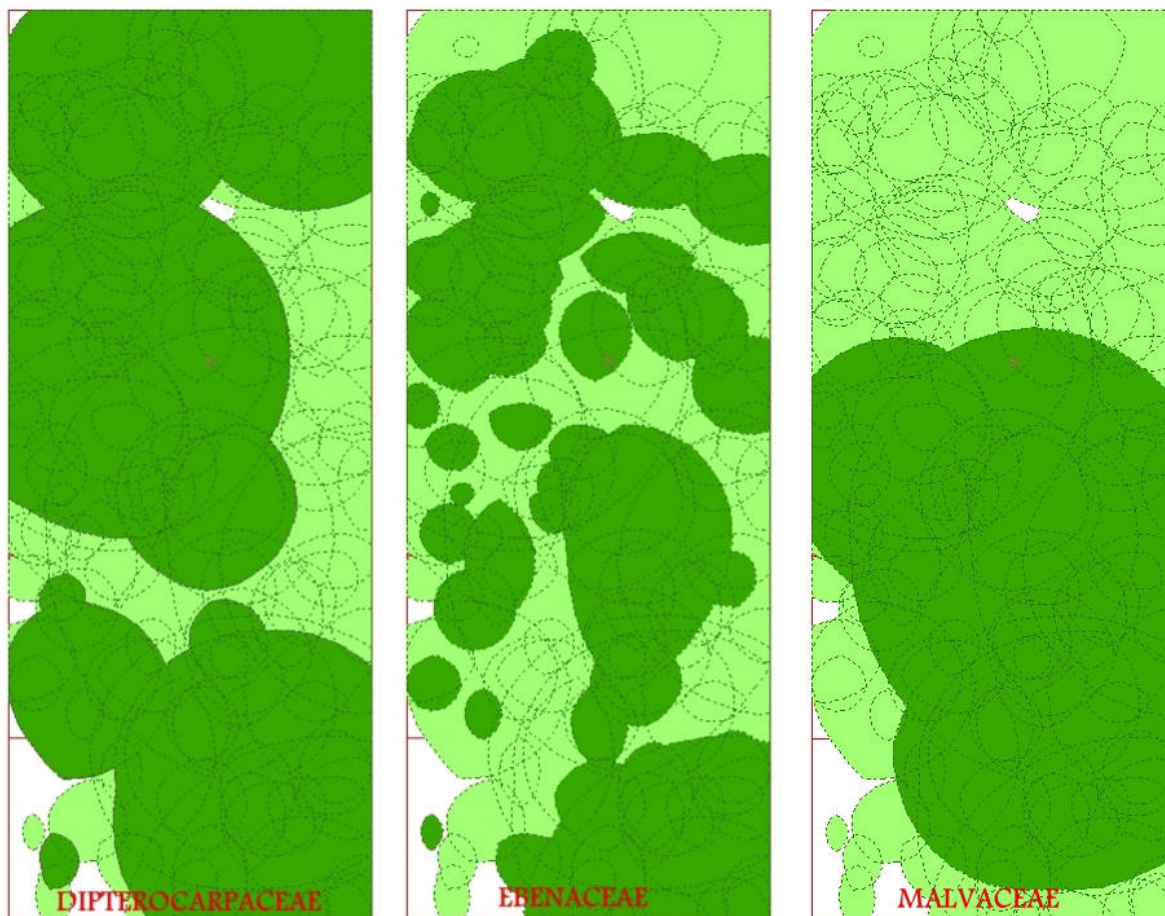
ภาพที่ 6 การปกคลุมของเรือนยอดของสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูนในพื้นที่เตรียมการ

การปกคลุมพื้นที่ของเรือนยอดของไม้ใหญ่ไม้ในแปลงตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ โดยโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ ต่อพื้นที่ของแปลงตัวอย่างขนาด 20 x 50 เมตร มีค่าเท่ากับ 968.72 ตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 96.87 ของพื้นที่ และถ้าพิจารณาการปกคลุมของเรือนยอดไม้ในแต่ละวงศ์ พบว่าวงศ์ที่มีการปกคลุมของเรือนยอดมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่

วงศ์ยาง (Dipterocarpaceae) พบการปกคลุมเป็นพื้นที่ 768.09 ตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 76.81 พันธุ์ไม้ในวงศ์นี้ที่พบในแปลงตัวอย่าง ได้แก่ ตะเคียนหิน(*Hopea ferrea*) และ สักใบยาว (*Vatica rassak*)

วงศ์มะเกลือ (Ebenaceae) พบการปกคลุมเป็นพื้นที่ 592.73 ตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 59.27 พันธุ์ไม้ในวงศ์นี้ที่พบในแปลงตัวอย่าง ได้แก่ พลับดวงหรืออีโต(*Diospyros bejaudii*), มะพลับทองใบใหญ่ (*Diospyros transitoria*), พญารากดำหรือมักเกือกา(*Diospyros defectrix*)

วงศ์ชบา (Malvaceae) พบการปกคลุมเป็นพื้นที่ 511.13 ตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 51.11 พันธุ์ไม้ในวงศ์นี้ที่พบในแปลงตัวอย่าง ได้แก่ จันทน์ชะมดหรือจันทน์หอม (*Mansonia gagei*), ยู (*Pterospermum pecteniforme*) เป็นต้น

ภาพที่ 7 การปกคลุมของเรื้อนยอดของพันธุ์ไม้บางวงศ์ในสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูน

ดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพของไม้ต้นในแปลงตัวอย่างสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูน มีค่าปานกลาง แสดงถึงสัดส่วนของจำนวนชนิดและจำนวนต้นในแต่ละชนิดมีความสม่ำเสมอไม่มากนัก โดยเมื่อคำนวณตามวิธีของ Shannon-Weiner มีค่าเท่ากับ 3.005 ตามวิธีของ Simpson มีค่าเท่ากับ 0.916 และ วิธีของ Fisher มีค่าเท่ากับ 15.407 โดยมีค่าดัชนีความสม่ำเสมอตามวิธีของ Pielou เท่ากับ 0.845

นอกจากนี้ การสำรวจสังคมพืชป่าดิบแล้งเขาหินปูนในครั้งนี้ ยังได้มีการวางแผนสำรวจแบบเส้นจำนวน 1 เส้น จากริมถนนบริเวณตีนเขาขึ้นไปหายอดเขา ระยะทางประมาณ 685 เมตร เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อ (species list) ต้นไม้ที่พบไว้เป็นฐานข้อมูล รายละเอียดใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 บัญชีรายชื่อพันธุ์ไม้ที่พบในพื้นที่เตรียมการประกาศเป็นเขตห้ามล่าเขาแดงราม

ชื่อสามัญ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	วิสัย
กระเบาหน้า(กระเบาค่าง)	Hydnocarpus castanea Hook. F. & Thomson	ACHARIACEAE	T
กรายเขาหินปูน	Xylophia sp.	ANNONACEAE	T
กล้วยค่าง	Orophea enterocarpa Maingay ex Hook.f.	ANNONACEAE	S/ST
กอมขม	Picrasma javanica Blume	SIMAROUBACEAE	ST/T
กะตังใบ	Leea indica (Burm. f.) Merr.	VITACEAE	S/ST

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อสามัญ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	วิธีย
บังใบ(กะตังใบขน)	<i>Leea aequata</i> L.	VITACEAE	S
กะเหรี่ยง	<i>Ficus capillipes</i> Gagnep.	MORACEAE	ST/T
กาแฟ	<i>Coffea</i> sp.	RUBIACEAE	S
การเวก	<i>Artabotrys siamensis</i> Miq.	ANNONACEAE	C
กุนนุก	<i>Scolopia spinosa</i> (Roxb.) Warb.	SALICACEAE	T
คัตเค้าทอง(แกงเลียงลูกแดง)	<i>Aidia densiflora</i> (Wall.) Masam.	RUBIACEAE	ST/T
แกงเลียงใหญ่	<i>Psydrax dicoccos</i> Gaertn.	RUBIACEAE	ST
ขนุนป่า	<i>Artocarpus rigidus</i> Blume	MORACEAE	T
ช้อยหนาม	<i>Streblus ilicifolius</i> (Vidal) Corner	MORACEAE	S/ST
ชันหนาม	<i>Paranephelium macrophyllum</i> King	SAPINDACEAE	ST/T
ขางปอยน้ำ	<i>Alchornea rugosa</i> (Lour.) Mu"ll.Arg. var. <i>rugosa</i>	EUPHORBIACEAE	S/ST
ขี้ฮ้าย	<i>Terminalia nigrovenulosa</i> Pierre	COMBRETACEAE	ST
เขยตริใบเล็ก(เขยตายลูกใหญ่)	<i>Glycosmis macrocarpa</i> Wight	RUTACEAE	S/ST
เขากวาง	<i>Homalium dasyanthum</i> Warb.	SALICACEAE	ST
ค่างคว	<i>Aglaia edulis</i> (Roxb.) Wall.	MELIACEAE	T
เครื่องเฝ้า(เล็บรอก)	<i>Toddalia asiatica</i> (L.) Lam.	RUTACEAE	C
งาช้าง	<i>Kibatalia laurifolia</i> (Ridl.) Woodson	APOCYNACEAE	ST
จักหัน	<i>Orophea polycarpa</i> A.DC.	ANNONACEAE	S/ST
จันทน์ชะมด(จันทน์หอม)	<i>Mansonia gagei</i> J.R.Drumm.	MALVACEAE	T
จันทน์ใบเล็ก	<i>Psychotria</i> sp.	RUBIACEAE	ST
จำปูน	<i>Anaxagorea javanica</i> Blume	ANNONACEAE	S/ST
ชมพู่นกปีกซีใต้	<i>Syzygium pseudoformosum</i> (King) Merr. & L.M.Perry	MYRTACEAE	ST
ชะ	<i>Callerya atropurpurea</i> (Wall.) Schot	FABACEAE	T
ด้ายาง	<i>Solanum erianthum</i> D. Don	SOLANACEAE	S
เดื่อหูกว	<i>Meliosma simplicifolia</i> (Roxb.) Walp.	SABIACEAE	ST/T
ตะโกสวน	<i>Diospyros malabarica</i> (Desr.) Kostel.	EBENACEAE	T
ตะเคียนหิน	<i>Hopea ferrea</i> Laness.	DIPTEROCARPACEAE	T
ตั้งดาบอด	<i>Excoecaria oppositifolia</i> Griff.	EUPHORBIACEAE	ST/T
ดาว(ต้าว)	<i>Arenga westerhoutii</i> Griff.	ARECACEAE	P
ตาเสือ	<i>Aphanamixis polystachya</i> (Wall.) R. Parker	MELIACEAE	T

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อสามัญ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	วิสัย
เต่าร้างแดง	<i>Caryota mitis</i> Lour.	ARECACEAE	P
เต้าหลวง	<i>Macaranga gigantea</i> (Rchb.f. & Zol.) Muell. Arg.	EUPHORBIACEAE	T
ใต้ใบหิน	<i>Rinorea bengalensis</i> (Wall.) Gagnep. in Humbert	VIOLACEAE	S
ตานดำ(ถ่านไฟผี)	<i>Diospyros montana</i> Roxb.	EBENACEAE	T
กรวยป่า(ทองพระ)	<i>Endocomia canarioides</i> (King) W.J.de Wilde	MYRISTICACEAE	T
สำโรงกะโหลก(ท้ายเถา)	<i>Scaphium scaphigerum</i> (G.Don) Guib. & Planch.	MALVACEAE	T
ทุเรียนดง	<i>Cleistanthus oblongifolius</i> (Roxb.) Mu"ll.Arg.	PHYLLANTHACEAE	T
นกนอน	<i>Cleistanthus helferi</i> Hook.f.	PHYLLANTHACEAE	S/ST
นวล	<i>Garcinia merguensis</i> Wight	CLUSIACEAE	ST/T
นีเลง	<i>Gomphandra quadrifida</i> (Blume) Sleumer	TEMONURACEAE	S
ประยงค์ป่า	<i>Aglaia odoratissima</i> Blume	MELIACEAE	S/ST
ประยงค์	<i>Aglaia chittagonga</i> Miq.	MELIACEAE	T
ปอขนุนใต้	<i>Sterculia rubiginosa</i> Zoll. ex Miq.	MALVACEAE	ST/T
เลียงมัน	<i>Berrya ammonilla</i> Roxb.	MALVACEAE	T
ปอหุ้มก้านสั้น	<i>Mallotus brevipetiolatus</i> Gage	EUPHORBIACEAE	S/ST
ปออีแก้ง	<i>Pterocymbium tinctorium</i> (Blanco) Merr.	MALVACEAE	T
ขางน้ำผึ้ง	<i>Claoxylon indicum</i> (Reinw. ex Blume) Hassk.	EUPHORBIACEAE	S/ST
โผใบใหญ่(โผใบขน)	<i>Mallotus dispar</i> (Blume) Müll.Arg.	EUPHORBIACEAE	S/ST
โผใบบาง	<i>Mallotus</i> sp.	EUPHORBIACEAE	S/ST
โผใบเล็ก	<i>Mallotus subcuneatus</i> (Gage) Airy Shaw	EUPHORBIACEAE	S/ST
พญารากดำใบเล็ก	<i>Diospyros</i> sp.	EBENACEAE	ST/T
นมสวรรค์	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L.	LAMIACEAE	S
พรหมก้านขาว	<i>Mitrephora</i> sp.	ANNONACEAE	T
พลองใบเล็ก	<i>Memecylon acuminatum</i> Smith	MELASTOMATAACEAE	S/ST
พลับเขา(หม้าย)	<i>Diospyros undulata</i> Wall. ex G. Don	EBENACEAE	ST/T
พลับม่าน	<i>Diospyros kurzii</i> Hiern	EBENACEAE	ST/T
พลากวาง	<i>Pterospermum lanceifolium</i> Roxb.	MALVACEAE	T
พันรูใบบาง	<i>Pertusadina</i> sp.	RUBIACEAE	ST
พุทรมูลี	<i>Actephila ovalis</i> (Ridl.) Gage	PHYLLANTHACEAE	S
พญารากดำ(มักเกือก)	<i>Diospyros defectrix</i> Fletcher	EBENACEAE	ST/T
มะขางทะเล	<i>Madhuca krabiensis</i> (Aubr?v.) Chantar.	SAPOTACEAE	T
มะตุ๊ก	<i>Siphonodon celastrineus</i> Griff.	CELASTRACEAE	ST/T

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อสามัญ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	วิสัย
มะพลับทอง(ใบใหญ่)	<i>Diospyros transitoria</i> Bakh.	EBENACEAE	T
มะม่วงเลือด	<i>Knema andamanica</i> (Warb.) W.J.de Wilde	MYRISTICACEAE	T
มูกเขา	<i>Hunteria zeylanica</i> (Retz.) Gardner ex Thwaites	APOCYNACEAE	ST
เม็ก	<i>Macaranga tanarius</i> (L.) Mu"ll.Arg.	EUPHORBIACEAE	ST
ย่ามควาย(กาแพ้นขาว)	<i>Diplospora malaccensis</i> Hook.f.	RUBIACEAE	S/ST
ยู	<i>Pterospermum pecteniforme</i> Kosterm.	MALVACEAE	T
รงเขาใบเล็ก	<i>Garcinia gaudichaudii</i> Planch. & Triana	CLUSIACEAE	ST
ระฆังสายยาว(ระฆัง)	<i>Milium longipes</i> King	ANNONACEAE	S/ST
ละมุดชุมศรี	<i>Madhuca chai-ananii</i> Chantar.	SAPOTACEAE	T
เลียงควาน	<i>Rinorea longiracemosa</i> (Kurz) W. G. Craib	VIOLACEAE	S
สมพง	<i>Tetrameles nudiflora</i> R. Br.	TETRAMELACEAE	T
มะเฒ่าขน(ส้มเฒ่าเขา)	<i>Antidesma montanum</i> Blume var. <i>wallichii</i> (Tul.) Petra Hoffm.	PHYLLANTHACEAE	S/ST
สลอดป่า	<i>Microdesmis caseariifolia</i> Planch. ex Hook.	PANDACEAE	S/ST
สะเดาป่า	<i>Ailanthus integrifolia</i> Lam.	SIMAROUBACEAE	T
ด้ามมืด(สะบันงาตง)	<i>Cyathocalyx martabanicus</i> Hook.f. & Thomson	ANNONACEAE	T
สักใบยาว	<i>Vatica rassak</i> Blume	DIPTEROCARPACEAE	T
สังเคียดขอบใบคลื่น	<i>Aglaia teysmanniana</i> (Miq.) Miq.	MELIACEAE	T
สังเคียดทอง	<i>Aglaia pachyphylla</i> Miq.	MELIACEAE	T
สังหยุดดอกหอม(สังหยุดหอม)	<i>Pseuduvaria fragrans</i> Y.C.F.Su, Chaowasku & R.M.K.Saunders	ANNONACEAE	S/ST
สามเกลอ	<i>Diospyros trianthos</i> Phengkhilai	EBENACEAE	T
สำเหล้าตัน	<i>Goniothalamus undulatus</i> Ridl.	ANNONACEAE	T
สีโหรก้านยาว	<i>Dehaasia longipetiolata</i> Kosterm.	LAURACEAE	T
หงอนไก่ตง	<i>Harpullia cupanoides</i> Roxb.	SAPINDACEAE	T
หนังหนาดอกใหญ่	<i>Monoon membranifolium</i> J.Sinclair	ANNONACEAE	ST
หมักแปม	<i>Garcinia lanceifolia</i> Roxb.	CLUSIACEAE	S/ST
หมักฟัก	<i>Drypetes harmandii</i> Pierre ex Gagnep.	PUTRANJIVACEAE	ST
หมากขี้ยาย	<i>Cryptocarya pallens</i> Kosterm.	LAURACEAE	T
มะเฟืองข้าง(หวดสี่ใบ)	<i>Lepisanthes tetraphylla</i> Radlk.	SAPINDACEAE	T
ห้าข้าง	<i>Platymitra macrocarpa</i> Boerl.	ANNONACEAE	T
ไหม้	<i>Diospyros tahanensis</i> Bakh.	EBENACEAE	ST/T
พลับดง(อีโต้)	<i>Diospyros bejardii</i> Lecomte	EBENACEAE	T
อีโปง	<i>Pajanelia longifolia</i> (Willd.) K.Schum.	BIGNONIACEAE	T
อีแรด	<i>Milium horsfieldii</i> (Bennett) Baill. ex Pierre	ANNONACEAE	T

5. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาสถานภาพทรัพยากรป่าไม้บริเวณเขาแดงราม ท้องที่ ต.ย่านยาว อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า นั้น มีการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่ การวางแผนชั่วคราว ขนาด 20x50 เมตร เพื่อศึกษาโครงสร้างสังคมป่าดิบแล้งเขาหินปูน และค่าทางสถิติหรือค่าดัชนีที่สำคัญต่างๆ ทางด้านนิเวศวิทยาป่าไม้ กับการบันทึกบัญชีรายชื่อชนิดพันธุ์ (species list) โดยการวางแผนสำรวจตั้งแต่ต้นเขาถึงยอดเขา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะสำรวจ 685 เมตร การศึกษา พบชนิดพันธุ์ไม้ใหญ่ (tree; gbh \geq 135 cm) พบพันธุ์ไม้ 134 ต้น 35 ชนิด (species) 26 สกุล (genera) 17 วงศ์ (family) ที่มีค่าดัชนีความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*) พลับดวงหรืออีโต (*Diospyros bejaudii*), จันทน์ชะมดหรือจันทน์หอม (*Mansonia gagei*) คัดเค้าทอง (*Aidia densiflora*) และมูกเขา (*Hunteria zeylanica*) ค่าดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพตามวิธีของ Shannon-Weiner มีค่าเท่ากับ 3.005 ตามวิธีของ Simpson มีค่าเท่ากับ 0.916 และ วิธีของ Fisher มีค่าเท่ากับ 15.407 โดยมีค่าดัชนีความสม่ำเสมอตามวิธีของ Pielou เท่ากับ 0.845 โครงสร้างป่าด้านข้างแบ่งเป็น 4 ชั้นเรือนยอด มีตะเคียนหิน จันทน์ชะมดหรือจันทน์หอม พลับดวงหรืออีโต โดดเด่นทุกชั้นเรือนยอด เช่นเดียวกับโครงสร้างด้านบน ที่มีร้อยละการปกคลุมพื้นดินของเรือนยอดไม้ซึ่งจำแนกเป็นวงศ์ได้แก่ วงศ์ยาง (Dipterocarpaceae) วงศ์มะเกลือ (Ebenaceae) และวงศ์ขบา (Malvaceae) ตามลำดับ สำหรับการจัดทำบัญชีรายชื่อ (species list) ชนิดพันธุ์ไม้ที่พบตามเส้นสำรวจ 685 เมตร พบไม้ทั้งหมด 100 ชนิด 75 สกุล 35 วงศ์ วงศ์ที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ วงศ์กระดังงา (Annonaceae) 13 ชนิด วงศ์มะเกลือ (Ebenaceae) 10 ชนิด และวงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) 9 ชนิด ส่วนในระดับสกุล 3 ลำดับแรกได้แก่ สกุลมะเกลือ (*Diospyros*) 10 ชนิด สกุลกลางสาต (*Aglaia*) 5 ชนิด และสกุลคำแสด (*Mallotus*) 4 ชนิด

6. ข้อเสนอแนะ

พื้นที่เตรียมการประกาศเป็นพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแดงราม มีลักษณะเป็นภูมิประเทศแบบคาสต์หรือเกิดจากการยกตัวยุบตัวของหินปูน แบบที่พบเห็นได้ทั่วไป ในเขื่อนรัชชประภา หรือริมฝั่งทะเลหรือเกาะแก่งต่างๆ ในทะเล เช่น หมู่เกาะอ่างทอง หรือ ธารโบกขรณี แต่ที่มีความโดดเด่น คือ ในบริเวณที่มีการสะสมอินทรีย์วัตถุสูง มีสภาพดินลึก ก่อเกิดเป็นสังคมป่าดิบแล้งเขาหินปูน สังคมย่อยตะเคียนหิน-พลับดวงและจันทน์ชะมด ที่สมบูรณ์ ซึ่งหาได้ยากในพื้นที่อื่น เหมาะเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรมหรือแหล่งผลิตกล้าไม้มีค่าเหล่านี้ โดยเฉพาะจันทน์ชะมด (*Mansonia gagei*) หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ “จันทน์หอมหรือไม้จันทน์” ซึ่งเป็นไม้ที่ใช้ในพระราชพิธีสำคัญนั้น มีการสืบต่อพันธุ์ที่ดีมาก โดยสังเกตได้จาก กล้าไม้หลายๆ รุ่นที่พบกระจายทั่วทั้งป่า นอกจากนี้ ยังพบว่าป่าเขาแดงราม นั้น เป็นแหล่งรวม “ไม้สาวดำ” ซึ่งเป็นไม้ในตำนานของคนปักษ์ใต้ ที่มีความโดดเด่นในเรื่องสีและความคงทนของเนื้อไม้ ซึ่งมักใช้เรียกไม้ในสกุลมะเกลือ (*Diospyros*) หลายชนิด ได้แก่ มะพลับทอง (*D. transitoria*) อีโต (*D. bejaudii*) หรือ สามเกลอ (*D. trianthos*) เป็นต้น

ภาคผนวก

จันทน์หอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mansonia gagei* Drumm.

ชื่อวงศ์ MALVACEAE

ชื่ออื่น จันทน์ จันทน์ชะมด จันทน์ขาว จันทน์พม่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ต้นขนาดใหญ่ ผลัดใบ สูง 10 – 20 เมตร เปลือกลำต้นค่อนข้างเรียบสีเทาอมขาว เรือนยอดเป็นพุ่มค่อนข้างโปร่ง กิ่งก้านอ่อน มักห้อยลง ใบเดี่ยว เรียงสลับ มักออกไปที่ปลายยอด แผ่นใบรูปรีแกมรูปขอบขนานหรือแกมรูปไข่กลับ กว้าง 3 – 6 เซนติเมตร ยาว 8 – 14 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบเว้า เบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบเป็นคลื่นห่าง ๆ ดอกเล็กสีขาวออกรวมกันเป็นช่อสั้น ๆ ตามปลาย กิ่งและตามง่ามใบ ผลรูปกระสวย มีปีกบางรูปทรงสามเหลี่ยมสามปีก กว้าง 0.5 – 0.7 เซนติเมตร ยาว 1 – 1.5 เซนติเมตร มีปีก ปีกกว้าง 1 – 1.5 เซนติเมตร ยาว 2.5 – 3 เซนติเมตร

จันทน์หอม...ไม่มงคลในพระราชพิธี

โดย ผศ.วิชัย ปทุมชาติพัฒน์, <http://www.bsru.ac.th/identity/archives/3248>

งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2560 นั้น สื่อสารมวลชนทุกแขนงต่างก็ออกข่าวเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของพระราชพิธี หนึ่งในความสำคัญของงานพระราชพิธีนี้ที่จะขาดเสียไม่ได้คือ การนำไม้จันทน์หอมมาสร้างพระรองประดับพระโกศ พระบรมศพ รวมทั้งใช้ทำพินหรือดอกไม้จันทน์ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

ทำไมถึงใช้ไม้จันทน์หอมในพระราชพิธี

เหตุผลที่ใช้ไม้จันทน์หอมในพระราชพิธี เพราะว่า ไม้จันทน์หอมเป็นไม้มีค่าหายาก จัดเป็นไม้มงคลชั้นสูง ที่ถูกนำไปใช้ในงานพระราชพิธีนับตั้งแต่สมัยโบราณยุคพุทธกาล โดยพบประวัติการใช้ไม้จันทน์หอมในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องนับแต่ยุคประวัติศาสตร์ตอนต้นสมัยอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ยังพบประวัติที่ระบุในจดหมายเหตุว่า ไม้จันทน์หอมเป็นเครื่องหมายบรรณาการที่สำคัญในช่วงเวลาดังกล่าวอีกด้วย และด้วยเหตุที่เนื้อไม้จันทน์หอมมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ เนื้อไม้แข็ง มีความละเอียด จึงนิยมนำไม้จันทน์หอมมาสร้างพระรองประดับพระโกศ พระบรมศพ รวมทั้งใช้ทำพินหรือดอกไม้จันทน์ในพิธีพระราชทานเพลิงศพมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล เพื่อเป็นเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงว่า ไม้จันทน์หอมจะเป็นหรือตาย ก็ยังคงมีความหอมเปรียบเหมือนคนที่ตอนมีชีวิตอยู่นั้นได้ทำความดีไว้มากมาย แต่เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว ความดีนั้นก็ยังคงอยู่ขณะเดียวกัน ความหอมของไม้จันทน์หอมยังช่วยรักษาศพไม่ให้มีกลิ่นเหม็น เนื่องจากในสมัยก่อนยังไม่มีกรณียา อยากรู้ก็ตาม เนื่องจากไม้จันทน์หอมเป็นไม้หายากและมีราคาแพง จึงนำมาใช้เฉพาะในงานพระศพของราชวงศ์ชั้นสูงเท่านั้น ภายหลังกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงได้คิดค้นให้ใช้ไม้จันทน์หอมทำเป็นแผ่นบาง ๆ มัดเป็นช่อเรียกว่าดอกไม้จันทน์ เพื่อให้ผู้ที่มาร่วมงานศพได้นำไปวางที่เผาศพและนิยมใช้จนถึงปัจจุบัน

พิธีตัดไม้จันทน์หอม

พิธีตัดไม้จันทน์หอมจะประกอบไปด้วยการบวงสรวง ก่อนจะใช้ขวานทองงามไปที่ต้นไม้ที่ถูกคัดเลือกไว้แล้วในเชิงสัญลักษณ์แต่ยังไม่ได้เป็นการตัดจริง โดยจะต้องรอให้ทางช่างสิบหมู่ออกแบบกำหนดลักษณะไม้ที่ต้องการเสร็จสิ้นก่อน จึงจะทำการตัดจริงได้ อีกทั้งต้นไม้จันทน์หอมที่เลือกจะต้องเป็นต้นที่ตายพรายซึ่งหมายถึงยืนต้นตายเองตามธรรมชาติ โดยพิจารณาจากลักษณะไม้ที่มีเนื้อหอม เนื้อไม้แกร่ง เปลวตรง คุณภาพ

ดี ซึ่งก่อนตัดก็ต้องทำพิธีขอจากรุกขเทวดาโดยพราหมณ์อ่านโองการและตัดตามฤกษ์ดี ไม้จันทน์หอมที่จะใช้ในพระราชพิธีพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นไม้ในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถูกคัดเลือกไว้ 4 ต้นด้วยกัน จากทั้งหมด 19 ต้น คือต้นไม้จันทน์หอมลำดับที่ 10, 11, 14 และ 15 ซึ่งได้รับการคัดเลือกจาก นายจำลอง ยิ่งนิก ผู้อำนวยการกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง และนายฉัตรชัย ปิ่นเงิน หัวหน้างานโหราพราหมณ์ ร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ฝ่ายปกครอง ตลอดจนหน่วยงานเกี่ยวข้อง และทุกต้นยืนต้นตายตามธรรมชาติ มีกลิ่นหอมลักษณะต้นไม้เปลวตรง ขนาดความโตตั้งแต่ 142-203 เซนติเมตรและสูง11-15เมตร โดยมีกำหนดฤกษ์ตัดเวลา 14.09-14.39 น. ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2559 ซึ่งมีการตั้งโต๊ะเครื่องบวงสรวง ตลอดจนเครื่องสังเวยต่าง ๆ โดยหลังน้ำท่วมบึงฉิมบริเวณต้นไม้จันทน์หอม และลงขวานทองที่ต้นไม้จันทน์หอม ต้นที่ 15 เป็นปฐมฤกษ์ ก่อนจะตัดต้นที่เหลืออีก 3 ต้นพร้อมกัน

ประโยชน์

1. เนื้อไม้ กระพี้ สีขาว แก่นสีน้ำตาลเข้ม ใช้ทำหีบใส่เสื้อผ้า เครื่องกลึง เครื่อง แกะสลัก ทำหีดอกไม้จันทน์ รูป น้ำมัน
2. ไม้ที่ตายเองจะมีกลิ่นหอม หอมที่ได้จากการกลั่นขึ้นไม้ ใช้ปรุงเครื่องหอมและเครื่องสำอาง ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจ
3. เนื้อไม้ใช้เป็นยาแก้ไข้ แก้กระหายน้ำและอ่อนเพลีย

ตะเคียนหิน

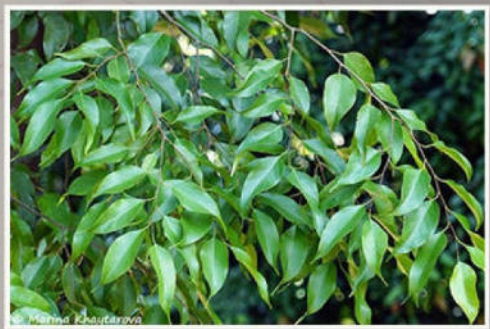
Hopea ferrea Laness.

วงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อพื้นเมือง : เคียนทราย, ตะเคียนหนู, เกลาเตา

ไม้ต้น

เล็กถึงกลาง สูงถึง 30 ม. ไม้ผลัดใบ เรือนยอดไม้เป็นระเบียบ กิ่งเล็กเรียวห้อยลง ลำต้นแข็งแรง มักจะบิดที่โคน ไม่มีพูพอนและรากค้ำยัน เปลือก สีน้ำตาลแดงถึงน้ำตาลเข้ม แตกเป็นเกล็ดบาง เปลือกในสีส้มอ่อน มีเส้นใย ใบ รูปไข่ กว้าง 2-5 ซม. ยาว 4-10 ซม. ปลายยาวแหลม โคนทู่หรือรูปสามเหลี่ยม ข้างเบี้ยว ใบอ่อนสีแดงสด เกือบ ขอบใบคล้ายหนังบางสีเขียวเป็นมัน เกือบทั้งสองด้าน มักมีตุ่ม เกือบตามขอบใบ เส้นใบเส้นกลางใบค่อนข้างขนานด้านบน เส้นใบ 7-9 คู่ เล็กเรียวและโค้ง ไม่มีเส้นใบเส้นแฉมระหว่างเส้นใบ ด้านบนแบน หนูนชัดด้านล่าง เส้นใบย่อยเป็นขั้นบันได เล็กเรียว ข้างทั้งสองด้าน ก้านใบ 1-1.2 ซม. เล็กเรียว หูใบเล็กมาก กิ่งสีน้ำตาลเข้ม เล็กเรียวเกลี้ยง มักคดไปมา ดอก เล็ก สีครีมถึงสีเหลืองอ่อน กลิ่นหอม ออกเป็นช่อเรียวยาวถึง 8 ซม. ที่ช่อใบบนๆ มีขนละเอียดสีอ่อน าดดอก รูปไข่หรือกลม ยาวถึง 3 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมกันปลายแยกเป็นพู่รูปไข่กว้าง ขนาดไม่เท่ากันด้านบนอกมีขนสั้นสีอ่อน เกสรเพศผู้มี 15 อัน อับเรณูกลม ก้านชูอับเรณูแบนคล้ายเข็มขัด มีรยางค์เล็ก เรียวสั้นกว่าอับเรณู รั้งไข่อุปลูกแพร์ ก้านเกสรเพศเมียสั้น มีขนสั้นหรือเกลี้ยง ผล ปีกยาว 2 ปีก กว้างถึง 1.3 ซม. ยาวถึง 3.5 ซม. รูปช้อนกว้าง ปลายทู่ โคนแคบ สีเขียวอ่อนเมื่อแก่ สีส้มออกชมพู ส่วนอีก 3 ปีกสั้นรูปใบหอกแกมขอบขนานแคบ ตัวผลรูปกรวยหรือรูปลูกข้าง ปลายแหลมสั้น กว้างประมาณ 3 มม. ยาวประมาณ 10 ซม. ปีกหุ้มขึ้นมาเพียงหนึ่งส่วนสาม สีเขียวสดเป็นมัน เกือบ มีก้านน้ำยาง พบทั่วไปในป่าดิบ ป่าผลัดใบที่ต่ำ ส่วนมากตามยอดเขาหินปูนหรือที่เป็นหิน ต้นกล้ามีใบแบบก้นปัด

ข้อมูลอ้างอิง : การ์ดเนอร์, โฮมมอนด์, พินดา สิทธิสุนทร กองงานเลา ชยามฤต ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม - พิมพ์ครั้งที่ 1-กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์ฉบับ. 2558. 768 หน้า
ภาพประกอบ : http://www.plantsofasia.com/index/hopea_ferrea/0-887

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
National Park Research and Innovation Development Center (Suratthani Province)

อีโต

Diospyros bejaudii Lecomte

วงศ์ EBENACEAE

ชื่อพื้นเมือง :

ไม้ต้น สูง 10 ม. ใบ รูปไข่หรือขอบขนานแกมรี กว้าง 1.5-5 ซม. ยาว 4-15 ซม. ปลายแหลมหรือเรียวแหลม โคนแหลม เนื้อคล้ายแผ่นหนังเกลี้ยง เมื่อแห้งสีน้ำตาลอ่อนทั้งสองด้าน เส้นใบเล็ก 5-10 คู่ แตกแขนงและเชื่อมติดกันใกล้ขอบ เส้นใบย่อยเป็นร่างแห เล็กนูน ก้านใบยาว 0.4-1 ซม. เกลี้ยง กิ่งสีขาวต่างจากก้านใบที่เป็นสีน้ำตาลเข้มเมื่อแห้ง ดอกเพศผู้ ออก 3 ดอก ใต้ใบอ่อนที่เพิ่งแตกใหม่ ก้านดอกเกือบไม่มี กลีบเลี้ยงยาว 4-6 ซม. รูปหลอด ปลายจักตื้นเป็นแฉกรูปสามเหลี่ยม 4 แฉกไม่ซ้อนกัน มีขนด้านนอก กลีบดอกยาว 1-1.5 มม. โคนเป็นหลอดปลายจักลึก 1/4 ของความยาว กลีบรูปสามเหลี่ยม 4 แฉก เกลี้ยง ด้านนอก เกสรเพศผู้ 14-20 อัน รังไข่เป็นหมันมีขน ดอกเพศเมีย เป็นดอกเดี่ยว ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงรูประฆัง ปลายจักลึกครึ่งของความยาวกลีบ เป็นแฉกพับ 4 แฉกไม่ซ้อนกัน มีขน กลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้แต่ใหญ่กว่า เกสรเพศผู้เป็นหมัน 4 อัน รังไข่และก้านเกสรเพศเมีย ขนแน่น ผล กลมหรือแบน ขนาด 2.5-3 ซม. ไม่มีก้านผลหรือก้านผลใหญ่ ยาวประมาณ 0.3 ซม. ปลายนุ่มทั้งสองด้าน เมื่ออ่อนมีขนสีน้ำตาลทอง ร่วงง่าย กลีบเลี้ยงหนาแข็งเป็นแฉกสามเหลี่ยม 4 แฉก แผ่นหรือโค้งกลับพับจับ ขนสีสนิม มักพบบนเขาหินปูน

ข้อมูลอ้างอิง : กาวัดเนอริ, โฆมอน ซินคา สิทธิสุนทร ก่อถาวรดา ชยามฤต ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม - พิมพ์ครั้งที่ 1-กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์ฉบับใหม่, 2558. 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัดกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัดกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
National Park Research and Innovation Development Center (Suratthani Province)

คัตเค้าทอง

Aidia densiflora (Wall.) Masam.

วงศ์ RUBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง :

ไม้ต้นเล็ก ถึงขนาดกลาง ไม้ผลัดใบ สูงได้ถึง 18 ม. เปลือกสีครีมถึงน้ำตาลอมส้มหรือน้ำตาลอมเทา เกือบถึงแตก
 ละเอียด หรือเป็นแผ่น เปลือกในสีน้ำตาลอ่อนถึงสลับด้วยชั้นสีเหลืองอ่อนและสีส้มเข้ม แล้วเป็นสีส้มใกล้แก่นไม้ ใบกว้าง
 4-7 ซม. ยาว 12-18 ซม. ออกตรงข้ามแผ่ระนาบเดียวสลับกับใบเดี่ยวๆที่ออกตรงข้ามกับช่อดอกรูปรี ปลายแหลม โคนหู
 หรือ แหลม ใบแก่เนื้อคล้ายกระดาษ ถึงหนึ่งบาง สีเขียวถึงสีเขียวเข้มด้านบน ด้านล่างสีเขียวออกเหลือง มีเส้นใบสีเหลือง
 เกือบทั้งสองด้าน เส้นใบเล็ก 6-12 คู่ โคนเชื่อมกันตรงขอบใบ เส้นใบย่อยเป็นร่างแห ก้านใบยาว 0.5-1.4 ซม. เกือบ
 หูใบรูปสามเหลี่ยมแคบ เกือบ ดอกสีขาว กลิ่นหอม สมบูรณ์เพศ ออกเป็นช่อกระจุกซ้อนเชิงหลั่นแขนงเป็นง่ามยาวได้ถึง 5
 ซม. ตรงข้ามกับใบเดี่ยว ก้านช่อดอกยาวได้ถึง 1.5 ซม. มักมี 3 แขนงใหญ่ มีใบประดับอยู่ห่างๆในแต่ละง่ามช่อ และมี ดอก
 2 ดอก ที่แต่ละช่อของแขนงสุดท้ายก้านดอกยาวได้ถึง 5 มม. มีขนบางนุ่ม กลีบเลี้ยงรวมฐานดอกรูปถ้วยยาว 3-4 มม.
 รูปประติง ปลายเป็นซี่ฟันเล็กๆ 5 ซี่ เกือบด้านนอกมีขนคล้ายขนแกะที่คอหลอดกลีบด้านใน พูกีบดอกรูปใบ หอก 5 พู
 ยาว 3-5 มม. บิดในตาดอก ดอกแก่บานออกถึงโค้งกลับเกือบด้านนอก (อาจมีขนที่เส้นกลางกลีบ) เกสรตัวผู้มี 5 อัน
 ติดที่คอหลอดดอก ก้านชูอับเรณูสั้น เกือบ อับเรณูรูปแถบแคบยาว 4-6 มม. โผล่พ้นหลอดดอก ก้านเกสรตัวเมียยาว 8-10
 มม. รวมยอดเกสรตัวเมียรูปกระบอกแคบ โผล่พ้นกลีบดอก ผลกลม ขนาด ประมาณ 0.5 ซม. มีกลีบเลี้ยงติดทนที่ ปลาย
 เกือบ สุกสีส้มสดถึงสีแดง แก่เป็นสีดำ ไม้แตก มีเนื้อ เมล็ดเป็นมุม มีจำนวนมากยาวประมาณ 1.5 มม. พบทั่วไป
 ทั้งในป่าเดิมและป่ารุ่น ป่าดิบ ป่าไผ่

ข้อมูลอ้างอิง : การ์ดเนอร์, โฮจน. ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z) - กรุงเทพฯ : วนารักษ์รังสรรค์ศิลป์ซิงค์ จำกัด (มหาชน),
 2561. 880 หน้า
 ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัดกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัดกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 National Park Research and Innovation Development Center (Suratthani Province)

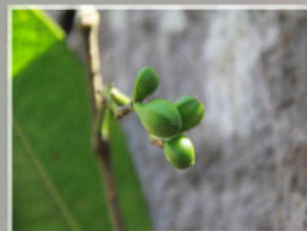
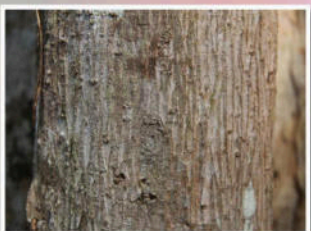
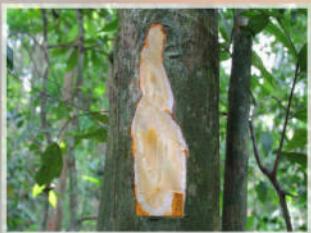

มูกเขา

Hunteria zeylanica (Retz.) Gardner ex Thwaites

วงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อพื้นเมือง :

ไม้ต้น ไม้ผลัดใบ สูงได้ถึง 20 ม. เรือนยอดค่อนข้างแน่นและแตกกิ่งไม่เป็นระเบียบ เปลือกสีน้ำตาลอมเทาหรือน้ำตาลอมเหลือง เกือบหรือมีรอยแตกเล็กๆ มีช่องอากาศตามแนวรอบขนาดใหญ่ เปลือกในสีครีมหรือสีน้ำตาลอมเหลือง มียางใส ใบ รูปรีแคบหรือรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-6 ซม. ยาว 7-18 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนสอบหรืออาจกลม ขอบเป็นคลื่นหรือค่อนข้างโค้งกลับ ใบแก่สีเขียวอ่อนหรือเขียวอมเหลือง เนื้อบางคล้ายหนังเกลี้ยง เส้นใบบาง มี (14) 20-30 คู่ ตรงเป็นมุมฉากกับเส้นกลางใบ ไปเชื่อมกันห่างจากขอบใบประมาณ 2 มม. เป็นเส้นขอบใบ ก้านใบยาว 0.7-1.3 ซม. มีปลอกคล้ายหูใบระหว่างคูใบ ดอก สีขาวหรือขาวอมเขียว ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่งหรือที่ง่ามใบบนๆ ช่อดอกยาว 2-5 ซม. แกนช่อเกลี้ยง ก้านดอกย่อยยาว 2-4 มม. กลีบเลี้ยงยาว 1-2 มม. รูปไข่เกลี้ยง กลีบดอกรูปคล้ายดอกเข็ม หลอบกลีบเรียว ยาว 6-12 มม. พองออกใกล้ปลายรอบๆ เกสรเพศผู้ด้านนอกเกลี้ยง ด้านในมีขนที่ตอนบนของหลอดกลีบ พูกลิบ ยาว 2-8 มม. เรียงซ้อนไปทางซ้าย เกสรเพศผู้ติดที่ใกล้ปลายหลอด โคนหลอดพ้นหลอดกลีบ ก้านเกสรเพศผู้ยาวประมาณ 1 มม. อับเรณูไม่เชื่อมติดกับปลายยอดเกสรเพศเมีย รังไข่ขนาดประมาณ 1 มม. เกือบไม่มีจานฐานดอก ก้านเกสรเพศเมียเรียวยาว 5-7 มม. ผล กว้าง 1-3 ซม. ยาว 1.5-3.5 ซม. สีเหลืองอมเขียว เมื่อแก่สีส้ม รูปกลมหรือรูปไข่ โคนแคบคล้ายเป็นก้าน มักออกเป็นคู่ แต่ไม่แตก มีเนื้อด้านใน มี 2 เมล็ด พบทั่วไปในภาคใต้ ใบป่าที่ถูกแผ้วถาง ความสูง 700 ม. พบบ้างบนเขาหินปูน

ข้อมูลอ้างอิง : การ์ดเนอร์, โทมัส ฟินคา สิทธิสุนทร ก่องกานดา ชยามฤต ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม - พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์ทป. 2558. 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
National Park Research and Innovation Development Center (Suratthani Province)

